GEMEINDE/VISCHNAUNCA
DISENTIS/MUSTÉR

Votaziun communala dils 26 da settember 2021

Reducziun dil pei da taglia

		Pagina
I.	Resumaziun	*3*
II.	Messadi: Reducziun dil pei da taglia	*4-11*
III.	Proposta	*12*

I. Resumaziun

Motivs dil cussegl da vischnaunca da reducir il pei da taglia per 10 %

- Per esser ina vischnaunca cumpetitiva drova ei in pei da taglia attractiv.
- Las investiziuns previdas duein vegnir priorisadas tenor basegns e realisadas sur in pli liung temps che 10 onns.
- Suenter 13 onns cun in pei da taglia da 120% ei il temps ussa madirs da sbassar il pei da taglia per 10%.
- Igl ei da spargnar el futur a moda prudenta per saver garantir las investiziuns necessarias ed in pei da taglia da 110%.
- El cantun Grischun dat ei aunc 10 vischnauncas che han in pei da taglia sur 110%, displascheivlamein essan nus ina da quellas.
- Il pei da taglia ei in'impurtonta cundiziun generala per far pli attractiv nossa vischnaunca pils indigens.
- Era per persunas ch'enqueran dimora en nossa regiun ei il pei da taglia in impurtont argument da decisiun.

Ponderaziuns dalla suprastonza communala

La suprastonza communala e la cumissiun preparatoria han giu proponiu al cussegl da vischnaunca da reducir il pei da taglia per 5 % e d'analisar mintga dus onns in ulteriur sbassament. Quella proposta sebasa sin in'analisa fundada dallas finanzas e sil basegns d'era futuramein far investiziuns en favur d'in svilup progressiv da nossa vischnaunca. In'etappaziun dil sbassament dil pei da taglia fuss in pass pli precaut per in bien e saun svilup da nossas finanzas. El cass che la proposta dil cussegl da vischnaunca vegn buca acceptada, vegn la suprastonza communala – el senn da sia analisa – immediatamein a tractar il pei da taglia el rom dil preventiv 2022.

Il cussegl da vischnaunca propona cun 10 encunter 2 vuschs e 2 abstenziuns da reducir naven digl onn 2022 il pei da taglia per 10 % sin 110 % enstagl da 120 %.

II. Messadi: Reducziun dil pei da taglia

Preziadas convischinas e stimai convischins

1. Introducziun

Ella votaziun all'urna dils 24 da fevrer 2008 ha il pievel da Mustér giu decidiu d'alzar il pei da taglia da 105% sin 120%. Quell'adattaziun ei succedida cun la finamira ch'ella vali per in temps limitau da quater enfin tschun onns entochen che las investiziuns fatgas en l'infrastructura turistica (Reka, Fontanivas, Center da sport e cultura) portien fretg. Dapi igl alzament dil pei dalla taglia communala ein gia 13 onns vargai e differents projects, lu aunc buca enconuschents, vegni decidi e realisai.

2. Elecziun cumissiun per sclarir las pusseivladads da sbassar il pei da taglia

Sebasond sin l'incarica ch'il cussegl da vischnaunca ha dau a caschun da sia seduta dils 14 da november 2019 ha la suprastonza communala eligiu ina cumissiun che dueigi sclarir la pusseivladad da sbassar il pei da taglia.

Muort las elecziuns communalas che han giu liug igl atun 2020 ha ei dau la fin 2020 entginas midadas ella cumissiun. La cumissiun davart sclarir ina reducziun dil pei da taglia ei il davos secumponida da suandontas persunas:

- Beat Hosang (president dalla cumissiun)
- Flavio Murer (president cumissiun da gestiun)
- Adrian Deflorin, vicepresident cussegl da vischnaunca
- Edgar Durschei, cusseglier
- Roland Cajacob, cusseglier
- Jris Lombris, geraua
- René Epp, president communal

3. Incumbensa dalla cumissiun

La cumissiun ei cunzun vegnida incaricada da sclarir:

- las consequenzas dil sbassament da taglia sin la finanziaziun dallas investiziuns futuras da nossa vischnaunca e metter il resultat en cumparegliaziun cun la situaziun actuala cun il pei da taglia da 120%;

- co in cash-flow da minimum frs. 1'250'000.-- sappi vegnir mantenius el futur cun in sbassament dil pei da taglia sin 105%;

- co optimar las ulteriuras taglias e taxas.

4. Investiziuns dils davos onns

Ils davos 13 onns ha la vischnaunca fatg cuntinuadamein investiziuns cunzun en infrastructura. L'intenziun e la necessitad d'investar en quella dimensiun eran buca enconuschentas igl onn 2008. Las investiziuns han denton purtau a nossa vischnaunca e regiun in svilup positiv, cunzun sil sectur turistic. Las grondas investiziuns el territori da skis a Caischavedra, ella nova pendiculara Salins – Cuolm da Vi, el rempar encunter auas grondas ella Val Acletta e l'investiziun decidida la fin da settember 2020 el Center Fontauna han gronda influenza sin la situaziun finanziala da nossa vischnaunca. En cefras ha il pievel da Mustér decidiu, resp. contribuiu 2 milliuns francs pils stabiliments d'ennevar a Caischavedra, rodund 2.3 milliuns francs per la Via Acletta e pil rempar ella Val Acletta, 1 milliun francs per la restauraziun dalla baselgia claustrala, rodund 4.7 milliuns francs per la meglieraziun funsila ed 8.69 milliuns francs pil Center Fontauna. Plinavon ha la vischnaunca decidiu da star buna per in emprest da 2.5 milliuns francs per la nova pendiculara Salins – Cuolm da Vi. Ils davos onns ei era vegniu investau dabia daners en sanaziuns e novas lingias da canalisaziun, p.ex. frs. 629'000.-- ella colligiaziun da Cavardiras cun la serenera Disla.

5. Situaziun da finanzas 2016-2020

Ella suandonta survesta eisi bein veseivel co las investiziuns stattan en relaziun cul cash-flow. La petga dretg muossa la media dils davos tschun onns. Ins sa constatar che las investiziuns ein buca survargadas l'atgna finanziaziun, aschia che nossas finanzas ein actualmein pli u meins bunas. Quei demuossan era las cefras da clav, las qualas ein buca fetg bunas, denton era buca schliatas.

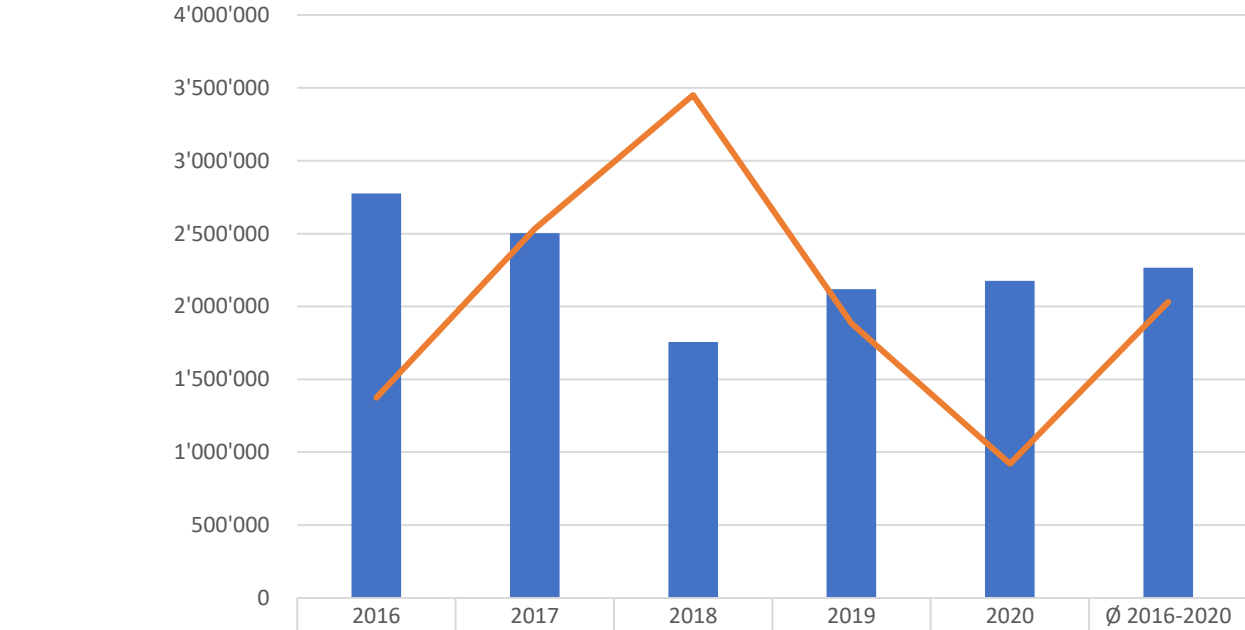

	2016	2017	2018	2019	2020	Ø 2016-2020
Cash-flow	2'775'740	2'503'537	1'757'576	2'119'739	2'176'157	2'266'550
Investiziuns nettas	1'373'444	2'532'498	3'450'556	1'883'504	920'715	2'032'143

6. Investiziuns planisadas 2021-2030

La suprastonza communala quenta far ils proxims 10 onns investiziuns ella dimensiun da 26 milliuns francs. Consequentamein eisi da metter mintg'onn las prioritads necessarias. Cun las investiziuns el Center Fontauna da rodund frs. 9'000'000.-- ei la suprastonza communala gia ligiada fetg ils proxims onns. Il potenzial d'investiziun annual sedat tenor niev plan da finanzas entras ils buns resp. schliats cash-flows, quei che possibilitescha a nus consequentamein era ina planisaziun da finanzas sauna.

Ils differents departaments quentan ils proxims 10 onns cun suandontas investiziuns nettas (circa):

Departament a*dministraziun, finanzas, economia* *Scaffir in attractiv center dil vitg, rinforzar il commerci*	4 milliuns
Departament b*aghegiar ed infrastructura* *Sanaziun vias, optimar ed augmentar purschida da sendas, bike e velo*	4 milliuns
Departament *forestalesser ed agricultura* *Center Fontauna, vias d'uaul e meglieraziun*	11 milliuns
Departament s*anadad, scolaziun, cultura e sport* *Sanaziun casa da scola, susteniment Spital regiunal Surselva*	2 milliuns
Departament *ambient e segirtad* *Niev concept da rumians e rufids, sanaziun serenera Raveras*	5 milliuns

7. Niev plan da finanzas

Il plan da finanzas ei in impurtont instrument da planisaziun. Sin fundament d'in eventual sbassament dil pei da taglia e las aultas investiziuns che spetgan la vischnaunca da Mustér ha la suprastonza communala analisau da rudien las finanzas futuras ed iniziau ina nova planisaziun da finanzas. Quella ei dependenta dils resultats effectivs annuals. Concret vegn ligiau il cash-flow e las investiziuns planisadas vid ils resultats effectivs en media dils davos tschun onns.

Quei agir garantescha a nus pils proxims 10 onns ina planisaziun da finanzas sauna. Consequentamein vegnin nus pli u meins a saver observar tuttas cefras da clav ni silmeins tener quellas en ina dimensiun supportabla. La suprastonza communala ha tschentau la finamira da far pli attractiv nossa vischnaunca. Quei svilup progressiv dein nus cun far las investiziuns necessarias planisadas. Ella nova planisaziun da finanzas ein quellas investiziuns integradas.

8. Survesta dallas entradas da taglia

Sin basa dalla media dallas entradas da taglia dils davos tschun onns seresulta suandonta survesta:

Taglia en frs.	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*	*media*
Entrada persunas naturalas	3'246'500	3'391'379	3'298'209	3'144'733	3'170'655	3'250'295
Facultad persunas naturalas	700'099	612'063	638'660	634'684	669'463	650'994
Cumpensaziun da capital	95'302	108'668	118'414	140'522	134'555	119'492
Subtotal	4'041'901	4'112'110	4'055'283	3'919'939	3'974'673	4'020'781
Schischom	867'532	866'973	900'769	846'478	942'245	884'799
Fontauna	338'358	312'370	298'027	278'786	303'531	306'214
Persunas giuridicas	401'261	436'956	448'784	467'216	502'994	451'442
Gudogn da schischom	90'624	63'514	68'225	92'324	126'101	88'158
Scumiada da maun	285'117	269'231	264'174	283'262	281'800	276'717
Tgauns	10'560	10'138	11'078	10'860	10'811	10'689
Donaziuns ed iertas	365'090	65'723	28'070	135'901	7'765	120'510
Total	6'400'443	6'137'015	6'074'410	6'034'766	6'149'920	6'159'311

D'ina reducziun dil pei da taglia ein suandontas taglias pertuccadas:

- Taglia sin entrada persunas naturalas
- Taglia sin facultad persunas naturalas
- Taglia sin cumpensaziun da capital

Ord la statistica san ins concluder che la media dallas taglias relevantas dils davos 5 onns munta ad ina summa da **frs. 4'020'781.--** (cun in pei da taglia da 120%).

9. Cumparegliaziun pei da taglia 120% - 110%

Sin fundament dalla nova planisaziun da finanzas sedat suandonta cumparegliaziun dallas pli impurtontas cefras:

Pei da taglia	**120%**	**110%**
Reducziun entradas	**0**	**-335'065**
Cash-flow (Ø davos 5 onns)	2'266'550	1'931'485
Cash-flow planisau (75%)	1'699'913	1'448'614
Spazi da planisaziun	566'637	482'871
Investiziuns annualas (66%)	1'495'923	1'274'780
Total potenzial sur 10 onns	14'959'230	12'761'400
Renunzia ad investiziuns		**-2'197'830**

Tier ina reducziun dil pei da taglia da 120% sin 110% desista la vischnaunca da Mustér annualmein da rodund frs. 335'000.--. Il potenzial d'investiziun sereducess ils proxims 10 onns medemamein per total rodund frs. 2'200'000.--.

10. Survesta cumpleta 2021-2030

Ella suandonta grafica ei il svilup e la planisaziun dallas investiziuns nettas e dall'atgna finanziaziun dapi igl onn 2000 entochen igl onn 2030 bein veseivla (incl. ina reducziun dil pei da taglia da 10% naven digl onn 2022).

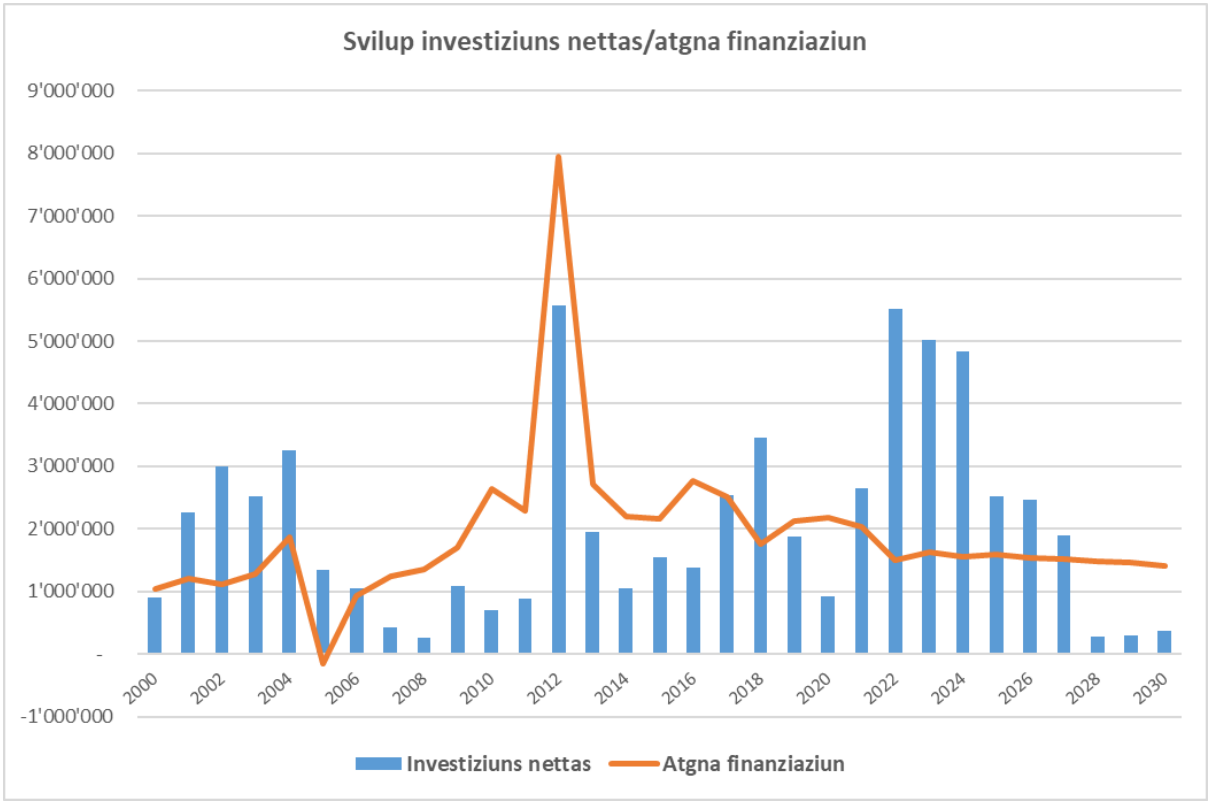

11. Cefras da clav

Las pli impurtontas cefras da clav cun ina reducziun dil pei da taglia da 10%:

Grad d'atgna finanziaziun:
Ils onns 2022, 2023 e 2024 ei il grad d'atgna finanziaziun cun rodund 30% fetg bass, quei muort las aultas investiziuns. Silsuenter sestabilisescha quel puspei tec a tec sin varga 100%, quei ch'ei grazia al niev plan da finanzas a liunga vesta bien.

Deivets netto / habitont:
Tenor calculaziun dil niev plan da finanzas va la vischnaunca entgins paucs onns levamein sur la media da frs. 5'000.-- deivets netto per habitont. Silsuenter eis ei pusseivel da baghegiar giu tec a tec ils deivets da varga 20 milliuns francs.

Deivets brutto / habitont:
Cun deivets bruts da maximal frs. 12'000.-- per habitont essan nus tier quella cefra da clav pli aults, denton buca periclitai.

Potenzial d'investiziun:
Auter ch'ils onns 2022, 2023 e 2024, nua ch'il program d'investiziun vegn augmentaus per rodund 12 milliuns francs (investiziun Center Fontauna), vegn investau el rom dallas atgnas pusseivladads. Aschia vegn garantiu a liunga vesta saunas finanzas.

12. Situaziun finanziala ord vesta dils representants digl uffeci da vischnauncas dil Grischun

Igl uffeci da vischnauncas ei responsabels per la survigilonza subsidiara dallas finanzas ellas vischnauncas dil Grischun. La controlla sebasa sigl artechel 3 dall'ordinaziun davart la survigilonza dallas finanzas dallas vischnauncas. Aschia ha giu liug il fenadur 2021 ina seduta communabla cun representants da cantun e vischnaunca per haver endamen davart la situaziun finanziala ed il plan da finanzas da nossa vischnaunca.

Igl uffeci da vischnauncas vegn tier la conclusiun che la situaziun da finanzas actuala dalla vischnaunca da Mustér ei sauna ed ordinada. Ella vegn da cuvierer sias expensas currentas cumpleinamein cun las entradas ed ha actualmein mo in pign indebitament.

Tier il plan da finanzas 2021-2030 ha ei dau ina midada dalla pratica. Ein ils resultats dalla planisaziun entochen ussa plitost stai pessimistics, giudichescha la suprastonza communala il svilup a mesauna entochen liunga vesta claramein a moda pli optimistica. Las cefras dil plan da finanzas giudichescha igl uffeci da vischnaunca tuttina per realisticas.

Il plan da finanzas demuossa entochen alla fin digl onn 2027 in clar augment dils deivets bruts entochen rodund 25 milliuns francs. Grazia als bass cuosts d'investiziun (amortisaziuns e tscheins bass historics pil capital jester) vegn la vischnaunca ella perioda da planisaziun da mintgamai generar in surpli dil recav ord il quen current. Ultra da quei dispona la vischnaunca da differents potenzials da spargn ed optimaziun ch'ella vegn el futur cun entginas mesiras a realisar (p.ex. adattaziun dallas taxas pigl allontanament e la purificaziun dallas auas sco era per l'economisaziun dils rufids).

Plinavon dispona la vischnaunca tier sia pli gronda fontauna d'entradas, numnadamein dallas taglias directas dallas persunas naturalas, d'in potenzial da recav. Il pei da taglia communal schai actualmein tier 120% e prevedentamein naven digl onn 2022 a 110%, el cass ch'il suveran decida da sbassar quel per 10%.

Vegn la vischnaunca buca a saver contonscher sias finamiras, sto ella senezegiar da quei potenzial e danovamein alzar il pei da taglia ed instradar ulteriuras mesiras per equilibrar il quen current. Igl uffeci da vischnauncas vegn el rom da siu rapport annual davart la survigilonza da finanzas mintgamai ad examinar il svilup dallas finanzas dalla vischnaunca da Mustér e suttametter alla Regenza, sche necessari, las propostas adequatas. Momentan eisi denton buca necessari d'attribuir la vischnaunca da Mustér alla survigilonza da finanzas speciala.

13. Aspect funcziun da center

Esser ella regiun ina vischnaunca cun funcziun da center cun buns aspects pil futur ei segiramein d'avantatg. Quella funcziun pretenda denton era grondas investiziuns en infrastructura da muntada regiunala sco p.ex. il Center Fontauna e quei senza igl agid finanzial dallas vischnauncas vischinontas che profiteschan senz'auter era da quellas investiziuns. Ina situaziun che dat el futur segiramein aunc da discussiunar per anflar bunas sligiaziuns per ina buna concordanza denter las vischnauncas ella Cadi.

14. Ponderaziuns finalas dalla suprastonza communala

La suprastonza communala ha investau ils davos meins bia temps ella planisaziun dil svilup da nossa vischnaunca. En quei connex ha la vischnaunca elaborau ina clara strategia cun in detagliau program d'investiziun, in minuzius program da mesiras cun in plan da finanzas 2021-2030.

El rom dil pei da taglia eisi medemamein stau impurtont per la vischnaunca da definir ina clara e transparenta strategia. Aschia ha la suprastonza communala, ensemen cun la cumissiun preparatoria cun sia proposta da vuler reducir il pei da taglia en in'emprema etappa per 5% e silsuenter vuler analisar mintga dus onns in ulteriur sbassament dil pei da taglia, instradau ina clara midada dalla strategia. Numnadamein d'entscheiver a reducir il pei da taglia cun pass precauts e beinponderai.

La suprastonza communala ei perschuadida che far investiziuns ei ina premissa fundamentala per garantir era el futur il progress e l'attractivitad da nossa vischnaunca. Aschia vulein nus denter auter scaffir in attractiv center dil vitg, optimar ed augmentar la purschida da sendas, bike e velo e sco gia decidiu engrondir nies Center Fontauna. Plinavon vulein nus mantener e sanar nossas vias, nossa casa da scola e nossa serenera a Raveras. Buca sco davos duei la vischnaunca da Mustér vinavon porscher a nossas convischinas ed a nos convischins ils survetschs giavischai e quei a moda moderna e d'aulta qualitad.

Nossas finanzas ein actualmein saunas. Quei possibilitescha da far las investiziuns necessarias. Tonaton eisi exnum necessari da tener ni schizun augmentar la cefra da clav dall'atgna finanziaziun per aschia saver finanziar sez aschi bia cuosts ed investiziuns sco pusseivel.

Cun ina reducziun dil pei da taglia da 10% desistess la vischnaunca da Mustér annualmein d'entradas da rodund frs. 340'000.--, quei ch'ei ell'actuala situaziun aunc memia bia. Da l'autra vart importa la reducziun dil pei da taglia da 10 % tier rodund 75 % da tuts pagataglia (excl. persunas giuridicas) en nossa vischnaunca a meins che frs. 40.-- per onn.

Tier in'atgna finanziaziun (cash-flow) d'intragliauter rodund 2.2 milliuns francs muntan las meins entradas da frs. 340'000.-- ad in manco annual da bunamein 16%. Cun ina tala reducziun vegn ei grev da contonscher la finamira d'ina atgna finanziaziun (cash-flow) da dus milliuns francs. Plinavon astga ei buca capitar memia grondas surpresas el senn d'expensas nunspitgadas (malauras etc). Ulteriuramein fussen investiziuns el rom da rodund dus milliuns francs sur ils proxims 10 onns periclitadas.

Perquei fuss la proposta d'ina reducziun da 5% (annualmein rodund frs. 170'000.--) stada in emprem prudent pass ella dretga direcziun. Silsuenter vegness il pei da taglia suttamess ad in'analisa periodica da mintgamai dus onns. Consequentamein havessen ins l'experientscha davart ils resultats d'ulteriurs dus quens annuals, quei che dess a nus la segirtad necessaria tier l'analisa d'in eventual ulteriur sbassament dil pei da taglia.

La vischnaunca vul sesviluppar a liunga vesta e buca tenor giavischs particulars mo a cuorta vesta. Sulettamein sin buns fundaments ei il beinstar communal garantius. La suprastonza communala ei perschuadida da sia strategia. Cun las finamiras planisadas ils proxims 10 onns vegnin nus a saver augmentar l'attractivitad da nossa vischnaunca ed el medem mument garantir per in bien e saun svilup da nossas finanzas.

15. Ponderaziuns finalas dil cussegl da vischnaunca

La discussiun duront la tractaziun dil pei da taglia en la seduta dil cussegl da vischnaunca dils 30 d'avrel 2021 ei buca stada extendida.

Tonaton ei la maioritad dil cussegl da vischnaunca perschuadida ch'ina reducziun dil pei da taglia da mo 5% ei memia pauc. Suenter 13 onns cun in pei da taglia da 120% ei il temps madirs da sbassar il pei da taglia per 10%.

Il pei da taglia ei pil cussegl da vischnaunca in'impurtonta cundiziun generala per far pli attractiv nossa vischnaunca, seigi quei pils indigens ni era per persunas ch'enqueran dimora en nossa regiun. Consequentamein ei in pass da 10% necessaris.

Il cussegl da vischnaunca ei bein pertscharts ch'ina reducziun dil pei da taglia da 10% munta ad in manco da rodund frs. 340'000.--. Quella duei consequentamein vegnir cumpensada cun priorisar las investiziuns sur in pli liung temps che 10 onns e tenor basegns. Plinavon eisi da mirar da spargnar el futur a moda prudenta.

Ultra da quels fatgs ha il cussegl da vischnaunca analisau il pei da taglia ellas differentas vischnauncas dil Grischun. Cun in pei da taglia da 30% ha la vischnaunca da Rongellen il pli bass pei el Grischun. Egl entir cantun han mo aunc 10 vischnauncas in pei da taglia sur 100%, da quei treis vischnauncas en Surselva. Ina da quellas vischnauncas essan nus. Quei sto semidar.

La maioritad dil cussegl da vischnaunca ei aschia fermamein dil meini che nus savein el futur buca mo esser ina vischnaunca cun in'attractiva purschida ed infrastructura, mobein stuein era en connex cul pei da taglia esser ina vischnaunca cumpetitiva.

16. Impurtonta informaziun a vesta dalla proposta

La suprastonza communala confirma:

El cass che la proposta dil cussegl da vischnaunca vegn buca acceptada, vegn la suprastonza communala – el senn da sia analisa – immediatamein a tractar il pei da taglia el rom dil preventiv 2022.

Reducziun da 5% cun analisar mintga dus onns in ulteriur sbassament.

La suprastonza communala demuossa cheutras claramein ch'igl ei buca tuttina ad ella tgei che schabegia cul pei da taglia e cun las finanzas dalla vischnaunca. In bien equiliber finanzial ha absoluta prioritad.

III. Proposta

Sin fundament da sura ponderaziuns propona il cussegl da vischnaunca cun 10 encunter 2 vuschs e 2 abstenziuns da reducir naven digl onn 2022 il pei da taglia per 10 % sin 110 % enstagl da 120 %.

En num dil cussegl da vischnaunca

Il president: L'actuara:

Giusep Lozza Ursina Murer-Fatzer

Disentis/Mustér, ils 18 d'uost 2021